

Koudumer verhalen uit de Tweede Wereldoorlog

Onderduikers en evacués

*Het was 1942 en de onderduiking kwam hier sporadisch voor
In 1943 kwam onderduiken hier meer in de mode*

Deze woorden in een naoorlogs verslag van verzetsman Theunis de Vries maken duidelijk dat naarmate de oorlog vorderde steeds meer mensen een goed heenkomen zochten. Het waren niet alleen Joden, Roma en Sinti, ook oud-militairen, verzetsstrijders, communisten, hongerevacuees, geallieerde vliegeniers, mannen en jongens die de verplichte tewerkstelling in Duitsland wilden ontlopen, een enkele uit het Duitse leger gedeserteerde Nederlander en mogelijk zelfs een infiltrant van de SD die zich voordeed als onderduiker.

Sjerp Praamsma

Rayonhoofd van de L.O. Sjerp Praamsma, zelf ondergedoken geweest in onder andere Molkwerum, schrijft dat hij in de laatste oorlogswinter 800 onderduikers onder zijn hoede had op het grondgebied van de voormalige gemeenten Hemelum Oldeferd en Gaasterland met de steden Workum, Hindeloopen en Staveren. In dat gebied woonden toen ongeveer 15000 mensen.

Als deze cijfers juist zijn dan moeten er in Koudum zeker 100 onderduikers zijn geweest. Onmiskenbaar gaven zij kleur aan het leven hier. De Joodse goochelaar Richard Stein ofwel Ricardo die met zijn vrouw Dora bij Kroondijk zat, verzorgde voorstellingen op school. Nog niet zo lang geleden kreeg Romke Kroondijk contact met kleinkinderen van dit echtpaar.

Ook van sommige andere onderduikers is meer bekend, bijvoorbeeld omdat zij een belangrijke rol speelden in verzetsgroepen, hun verhaal publiceerden, namens hen Yad Vashem-onderscheidingen zijn uitgereikt, of omdat het contact bleef bestaan.

Dat laatste is bijvoorbeeld het geval met Chris van Voorthuizen uit Amsterdam. Die was als jongetje van elf jaar tegen het einde van de oorlog als 'hongerevacuë' naar Koudum gekomen en opgenomen in het gezin van Sijbolt en Wiepk de Jong op de Havenkade. Contacten tussen Van Voorthuizen en het gezin De Jong zijn er altijd gebleven. Op 21 september 2024 is Chris van Voorthuizen op 91-jarige leeftijd in Berlijn overleden. Bij de begrafenis was familie van het gezin De Jong aanwezig.

Chris van Voorthuizen (links) was voor het laatst in Koudum in 2023. Hij bracht toen o.a. een bezoek aan Sierd de Boer (rechts), in de oorlog een buurjongen van de familie De Jong aan de Havenkade.

Henk Glimmerveen uit Maarssen beschreef zijn verblijf in Koudum en de reis ernaartoe in het boekje *Dat bolletje brood uit de Bakkerstraat*. Ook Dirk Jan Norg uit Harlingen schreef over zijn onderduikperiode in Koudum. De Joodse Cis van Rijn die hier Lies werd genoemd, maakte een gedicht over haar herinneringen. Zij zat tot de razzia in augustus 1944 ondergedoken bij zuster Scheringa. Gerrit van der Ploeg werd opgepakt, maar deed van zich spreken omdat hij met hulp van buiten wist hij te ontsnappen uit de politiecel in het gemeentehuis. Tijs van Straten stuurde een brief waarin hij spijt betuigde aan zijn onderduikgevers omdat hij zich als onderduiker had voorgedaan nadat hij uit het Duitse leger was gedeserteerd.

